

OSNOVNA ŠOLA KARLA DESTOVNIKA-KAJUHA ŠOŠTANJ

KOROŠKA CESTA 7, 3325 ŠOŠTANJ

MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ SAŠA REGIJ

RAZISKOVALNA NALOGA

KAKŠEN ČLOVEK ŽELIM BITI?

Tematsko področje: PSIHOLOGIJA

Avtorice:

Pia Pušnik, 9. razred

Nika Milavec, 9. razred

Ula Ramšak, 9. razred

Mentorica:

Jelka Peterlin prof.

Somentorica:

Helena Plazl, mag. prof.

Šoštanj, 2024

Raziskovalna naloga je bila opravljena na Osnovni šoli Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj.

Mentorica: Jelka Peterlin, prof. pedagogike in sociologije

Somentorica: Helena Plazl, mag. prof. socialne pedagogike

Datum predstavitve: Marec 2024

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

- ŠD OŠ Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj, šolsko leto 2023/2024
- KG psihologija/ vrednote/ vizija/ posameznik/ generacijske razlike
- AV MILAVEC, Nika/ PUŠNIK, Pia/ Ramšak, Ula
- SA PETRLIN, Jelka/ PLAZL, Helena
- KZ 3325 Šoštanj, SLO, Koroška cesta 7
- ZA OŠ Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj
- LI 2024
- IN **KAKŠEN ČLOVEK ŽELIM BITI?**
- TD Raziskovalna naloga
- OP VI, 24 str., 3 graf., 1 pril., 8 vir.
- IJ SL
- JI sl/en
- AI Raziskovalke so se z raziskovalno nalogo Kakšen človek želim biti? osredotočile na raziskovanje teme vrednot. Namen njihove raziskave je bil v splošnem primerjati in ugotoviti razlike med vrednotami generacije otrok in generacije staršev. Podrobneje so raziskovale posameznikovo razumevanje vrednot; zadovoljstvo s seboj in življenjem; različno pomembnost izpostavljenih vrednot; opis uresničevanja le-teh v vsakdanjem življenju; opredelitev vizije o tem, kakšen človek želi posameznik postati; kaj konkretno počne, da to uresničuje; katere vrednote morda zapostavlja; kaj ga ovira pri uresničevanju želenih vrednot in morebitne predloge sprememb za lažje uresničevanje omenjenih vrednot. Za raziskovalno nalogo so se odločile, ker jih je zanimalo, kaj je pomembno vsakemu posamezniku, prav tako pa, kako se vrednote razlikujejo med generacijami. V teoretičnem delu so razložile, da so vrednote prepričanja ali načela, ki jih posameznik ali skupina ljudi spoštuje in ceni kot pomembne v svojem življenju. Na izbiro njih vplivajo družina, izobrazba in družbeno okolje. Poudarile so pomen vzgoje v oblikovanju vrednot ter vplivu teh vrednot na želje in cilje posameznika v odraslosti. Za namen raziskave so oblikovale anketo in jo poslale skupini devetošolcev ter skupini staršev. Anketiranje je predstavljalo njihovo glavno metodo raziskovanja.

KEY WORDS DOCUMENTATION

- ND OŠ Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj, 2023/2024
- CX psychology/ values / vision / individual / generational differences
- AU MILAVEC, Nika/ PUŠNIK, Pia/ Ramšak, Ula
- AA PETRLIN, Jelka/ PLAZL, Helena
- PP 3325 Šoštanj, SLO, Koroška cesta 7
- PB OŠ Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj
- PY 2024
- TI **WHAT KIND OF PERSON DO I WANT TO BE?**
- DT RESERCH WORK
- NO VI, 24p., 3 graf, 1ann., 8ref.
- LA SL
- AL sl/en
- AB The researchers focused on the research project "What Kind of Person Do I Want to Be?" to investigate the topic of values. The purpose of their research was to generally compare and identify differences between the values of the children's generation and the parents' generation. In more detail, they explored individuals' understanding of values; satisfaction with themselves and life; varying importance of the exposed values; description of how these values are realized in everyday life; defining the vision of what kind of person individuals want to become; specific actions taken to achieve this; which values may be neglected; obstacles encountered in realizing desired values, and any suggestions for changes to facilitate the realization of these values. They chose this research project because they were interested in what is important to each individual, as well as how values differ across generations. In the theoretical part, they explained that values are beliefs or principles that individuals or groups respect and cherish as important in their lives. Family, education, and social environment influence their choice. They emphasized the importance of upbringing in shaping values and the influence of these values on the desires and goals of individuals in adulthood. For the purpose of the study, they designed a questionnaire and sent it to a group of ninth graders and a group of parents. Surveying represented their main method of research.

KAZALO

1	UVOD	1
2	PREGLED OBJAV	3
2.1	KAJ SO VREDNOTE? DEFINICIJA VREDNOT?	3
2.2	KAKO NASTANEJO VREDNOTE?	3
2.3	ZAKAJ SO POMEMBNE VREDNOTE?	3
2.4	KAKO SO POVEZANE VREDNOTE Z ZADOVOLJSTVOM S SEBOJ IN KAKO Z ZADOVOLJSTOM Z ŽIVLJENJEM?	5
2.5	KAKO ŽIVIMO TE VREDNOTE?	5
2.6	KAKO SO POVEZANE VREDNOTE Z IDEALNO PREDSTAVO O SEBI/VIZIJO, SAMOURESNIČENJEM?	5
2.7	KAKO URESNIČUJEMO SVOJE VREDNOTE?	6
2.8	KAJ SE ZGODI, ČE ZAPOSTAVLJAMO NAM POMEMBNE VREDNOTE?	6
2.9	KAJ NAS OVIRA PRI URESNIČEVANJU VREDNOT?	6
2.10	KAJ NAM POMAGA PRI URESNIČEVANJU VREDNOT?	7
3	METODE DELA	8
3.1	VZOREC	8
3.2	RAZISKOVALNI INŠTRUMENT	8
3.3	POTEK RAZISKAVE IN OBDELAVA PODATKOV	8
4	REZULTATI IN RAZPRAVA	9
4.1	REZULTATI ANKETE	9
4.2	PREVERJANJE HIPOTEZ	12
5	ZAKLJUČEK	14
6	POVZETEK	16
7	SUMMARY	17
8	VIRI IN LITERATURA	19

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Graf Sodelujočih	9
Graf 2: Graf Kako zadovoljen si s seboj	10
Graf 3: Graf Kako zadovoljen si z življenjem	11

1 UVOD

V današnjem hitro spreminjajočem se svetu se lahko pogosto znajdemo v trenutkih razmišljanja o sebi. Ob tem se lahko začnemo spraševati, kakšni ljudje želimo postati ter kakšne vrednote želimo uresničevati v svojem življenju. Predvidevamo, da bi razumevanje lastnih vrednot ter njihovega vpliva na naše življenje lahko bilo ključno vprašanje sodobne družbe, ki bi pojasnjeno prispevalo h kvalitetnejšemu življenju vseh nas.

V okviru naše raziskave smo se osredotočile na preučevanje teh vprašanj. Namenile smo se raziskati, kako se naše osebne vrednote odražajo v našem vsakdanjem življenju in kako vplivajo na naše želje glede tega, kakšen človek želim biti oziroma postati. Odločile smo se izvesti anketo, ki bi nam omogočila vpogled v to, kako posamezniki odgovarjajo na zastavljena vprašanja in še, kako se ti odgovori morda izraziteje razlikujejo med generacijama.

Naša raziskovalna vprašanja nas vodijo k razumevanju tem, povezanih predvsem z osebnimi vrednotami, zadovoljstvom s seboj in življenjem ter željami po lastnem razvoju. Skozi proces raziskovanja bomo proučevale, kako posamezniki razumejo pojme vrednot, kakšno pomembnost pripisujejo izbranim vrednotam svojega življenja ter kakšne korake izvajajo za uresničevanje izbranega. Osredotočile se bomo tudi na prepoznavanje ovir in izzivov, s katerimi se posamezniki soočajo pri uresničevanju zelenih vrednot ter razmišljale o možnih rešitvah za lažje doseg teh ciljev.

Podlaga našemu raziskovanju bo pregled literature. V njem bomo povzele in na določenih mestih komentirale za nas bistvene teoretične osnove. V glavnem delu bomo nato predstavile in analizirale rezultate naše ankete. S pomočjo vsebinsko pestrih odgovorov, ki smo jih prejele skozi našo raziskavo, bomo skušale osvetliti pomen vrednot ter njihov vpliv na naše življenje.

Pri raziskovanju se nam je postavljalo mnogo vprašanj, na katera smo želele odgovoriti. Zastavile smo si 10 hipotez, in sicer:

1. Razumevanje besede vrednota bo bolj poglobljeno in usklajeno s splošno definicijo pri generaciji staršev kot generaciji otrok.

2. Stopnja zadovoljstva s seboj bo višja pri generaciji otrok kot generaciji staršev.
3. Stopnja zadovoljstva z življenjem bo višja pri generaciji otrok kot generaciji staršev.
4. Ocena pomembnih vrednot staršev bo bolj povezana z delom in družino, med tem ko bo ocena otrok bolj povezana z uspešnostjo v šoli in prijatelji/vrstniškimi odnosi.
5. Udejanjanje vrednot bo bolj utemeljeno pri generaciji staršev kot generaciji otrok.
6. Opis posameznika, kakšen bi rad bil oziroma postal bo pri generaciji otrok bolj povezan s pojmi uspešen in priljubljen, pri generaciji staršev pa prijazen.
7. Otroci ne bodo znali pojasniti, kako to vizijo uresničujejo, med tem ko bodo starši to znali pojasniti.
8. Otroci bodo med zapostavljene vrednote večkrat uvrstili vrstniške odnose, prosti čas, hobije in zabavo; med tem ko bodo starši omenjali družinske odnose in zdravje.
9. Otroci bodo kot ovire pri uresničevanju zelenih vrednot izpostavili pritiske okolice (staršev, učiteljev), starši pa pritiske preživetja, časa in denarja.
10. Otroci bodo predlagali drugačne šolske vsebine, manj obveznosti v šoli in več časa za druženje, med tem ko bodo starši predlagali krajše delavnike.

2 PREGLED OBJAV

V literaturi smo najprej poiskale, kaj so vrednote. Prebrale smo različne vire literature, da bi čim več poizvedele še o pomenu vrednot v naših življenjih, in če tako starši kot mladostniki razumejo njihov osnovni pomen. Ugotovile smo, da se naše vrednote zelo razlikujejo čez različna življenjska obdobja in se nam čez življenje spreminjajo.

Poleg tega, da smo anektirale svoje sošolke in sošolce, smo anketo izvedle tudi pri starših. Navdih za naše raziskovanje razlik nam je predstavljal odlomek, kjer je bilo zapisano, da starši pripisujejo večjo pomembnost družini, domoljubju, samospoštovanju, vljudnosti, čistoči, mladostniki pa zabavi, razburljivemu življenju, enakosti in svobodi (Zupančič, Justin, 1991).

2.1 KAJ SO VREDNOTE? DEFINICIJA VREDNOT?

Vrednote so socialno družbeni pojav, ki se lahko spreminjajo skozi čas in kraj. So tudi pozitivna duhovna in materialna stanja oziroma cilji pri ljudeh, ki so na splošno civilizacijsko cenjeni, saj omogočajo varen vrednoten razvoj človeka in skupnosti («Vrednota», 2023).

2.2 KAKO NASTANEJO VREDNOTE?

Vrednote se oblikujejo skozi interakcijo z okoljem, družbo in kulturo (Tajčman, 2024). Izoblikujejo se skozi celotno življenje in se z staranjem spreminjajo (prav tam). Lahko jih pridobimo tudi skozi vzgojo, izobraževanje in osebne izkušnje. Vrednote so tista prepričanja in načela, ki nam pomagajo določiti, kaj je pomembno in kaj je prav (Kosec, 2023). Vsak posameznik ima lahko svoje unikatne vrednote, ki se razvijajo. Razumevanje lastnih vrednot je pomembno za osebno zadovoljstvo in uspešno sobivanje v družbi (prav tam). Odrasli imajo svoje vrednote izoblikovane drugače kot otroci in mladostniki, katerim se šele izoblikujejo in dobivajo svoj pomen.

2.3 ZAKAJ SO POMEMBNE VREDNOTE?

Vrednote so ključne za uspeh in zadovoljstvo, saj našim izbranim vrednotam dajemo višjo načelno vrednost (prav tam). Posledično tudi vsebinam, ki jih podpirajo, dajemo v življenju prednost (prav tam). Pomagale nam bodo hitreje priti do svojega cilja, delovali

skladno s svojim osebnim razvojem, se lažje odločati in samozavestno delovati, ker boste v sebi verjeli, da delate točno to, v kar verjamete (prav tam).

Vrednote oblikujejo naše odločitve, vplivajo na naše odnose, so ključnega pomena pri izberi kariere ter pomembne pri uspehu in zadovoljstvu (prav tam).

Menimo, da so neke splošne vrednote: svoboda, življenje, družina, ljubezen, zdravje, služba, mir, znanje ... Pa vendar ima vsak človek drugačne vrednote, zaradi česar se tudi razlikujemo. Vrednote so pomembne iz več razlogov, ki jih povzemamo iz prebranega v naslednjih petih točkah:

1. Usmerjanje v življenju: Vrednote delujejo kot notranji kompas, ki nas usmerja pri odločanju in dejanjih. Pomagajo nam določiti, kaj je za nas pomembno in kaj ne, ter nam omogočajo, da živimo v skladu s tem.
2. Smiselnost odločitev: Ko živimo v skladu s svojimi vrednotami, lažje sprejemamo odločitve, saj se zavedamo, kaj je za nas resnično pomembno. To nam omogoča, da se izognemo občutku zmedenosti ali neskladja med našimi dejanji in notranjimi prepričanji.
3. Avtentično življenje: Življenje v skladu s svojimi vrednotami nam omogoča, da živimo bolj avtentično in resnično življenje. Ko se zavedamo svojih vrednot in delujemo v skladu z njimi, se počutimo bolj samozavestne in zadovoljne s svojim življenjem.
4. Ohranjanje dobrih odnosov: Vrednote nam pomagajo vzpostaviti in ohraniti dobre odnose z drugimi ljudmi. Ko se zavedamo svojih vrednot, lažje najdemo skupne točke s svojimi bližnjimi in se izognemo konfliktom, ki bi lahko nastali zaradi neskladja vrednot.
5. Doseganje ciljev: Naše vrednote so pogosto povezane z našimi cilji v življenju. Ko živimo v skladu s svojimi vrednotami, lažje dosežemo svoje cilje, saj so ti cilji pogosto motivirani in usmerjeni ravno v smeri naših vrednot.

Vrednote tako igrajo ključno vlogo pri oblikovanju našega življenja, odločitvah, odnosih in dosežkih ter nam omogočajo, da živimo bolj smiselno, zadovoljno in avtentično življenje.

2.4 KAKO SO POVEZANE VREDNOTE Z ZADOVOLJSTVOM S SEBOJ IN KAKO Z ZADOVOLJSTOM Z ŽIVLJENJEM?

Vrednote, ki so nam pomembne, lahko pomagajo pri oblikovanju našega življenjskega sloga in pomagajo pri sprejemanju odločitev, ki so v skladu z našimi prepričanji. Če živimo v skladu z našimi vrednotami, se lahko počutimo bolj izpolnjene in zadovoljne (Kosec, 2023). Zadovoljstvo s seboj in z življenjem je lahko povezano z našim notranjim stanjem in našimi odnosi z drugimi ljudmi. Če smo zadovoljni s seboj, se bomo počutili bolj samozavestne. Dobri odnosi z drugimi ljudmi so prav tako pomembni za naše zadovoljstvo z življenjem.

2.5 KAKO ŽIVIMO TE VREDNOTE?

Živimo vrednote tako, da jih vključimo v naše vsakodnevno življenje. To pomeni, da se držimo svojih prepričanj, spoštujemo druge ljudi, ravnamo pošteno in odgovorno ter si prizadevamo za dobrobit skupnosti. Na primer, če nam je pomembno spoštovanje, se trudimo biti vljudni in spoštljivi do drugih. Če nam je pomembno okolje, se trudimo biti okolju prijazni in odgovorni do narave. S svojim zgledom lahko vplivamo na druge in skupaj gradimo boljše vrednote v naši družbi. Pomembno je, da se svojih vrednot zavedamo, vemo, kaj moramo storiti zanje, jih ne zapostavljamo ter živimo z njimi.

2.6 KAKO SO POVEZANE VREDNOTE Z IDEALNO PREDSTAVO O SEBI/VIZIJO, SAMOURESNIČENJEM?

Zdi se nam, da imajo predvsem mladostniki nekakšne vzornike h katerim so obrnjeni, se zgledujejo po njih. Vsakemu posamezniku je vzornik tisti, ki se mu zdi popoln. Po njem se oseba zgleduje in s tem si lahko nekoliko spreminja vrednote, cilje, predstavo o sebi in svetu ... Občutek imamo, da mladostniki posameznim osebnostim prepisujejo samo dobre lastnosti in slabih ne vidijo (npr. nekdo je samo dober, samo pogumen...). Predvidevamo, da imajo lahko vzorniki na mladostnike v času odraščanja velik vpliv, da si postavljajo zelo visoke cilje ali celo da si začnejo prizadevati za popolnost.

Zavedamo se, da imamo ljudje različne vrednote in s tem tudi različen pogled na svet. Kar je enemu zelo pomembno, je drugemu manj, tretjemu pa sploh ni. To se lahko tudi

povezuje z idealno predstavo o sebi ali kot smo poimenovali vizijo o sebi. Vsak ima nekoliko drugačne ideale in vizijo o sebi, nekateri bolj dodelano, nekateri manj, nekateri se je bolj zavedajo, drugi spet manj ... Tako sklepamo, da tudi vrednote različno uresničujemo v svojih življenjih.

2.7 KAKO URESNIČUJEMO SVOJE VREDNOTE?

Menimo, da je uresničevanje vrednot proces, ki se začne z zavedanjem lastnih vrednot in njihovim sprejemanjem. Ko se zavedamo svojih vrednot, lahko začnemo sprejemati odločitve in ukrepe, ki so v skladu z njimi. Uresničevanje vrednot je lahko izziv, saj se lahko naše vrednote včasih razlikujejo od vrednot drugih ljudi ali pa se lahko soočamo z ovirami pri uresničevanju svojih vrednot. Vendar pa verjamemo, da lahko s trudom in vztrajnostjo uresničimo svoje vrednote in živimo bolj izpolnjeno življenje.

2.8 KAJ SE ZGODI, ČE ZAPOSTAVLJAMO NAM POMEMBNE VREDNOTE?

Menimo, da se lahko ob zapostavljanju nam pomembnih vrednot hitro počutimo neizpolnjene in nezadovoljne. To vpliva tako na naše notranje počutje, kot predvidoma posledično tudi na naše odnose z drugimi. Ko se oddaljujemo od svojih vrednot, se lahko počutimo tudi izgubljene ali zmedene. Zato mislimo, da je pomembno, da se zavedamo svojih vrednot in si prizadevamo živeti v skladu z njimi, da ohranimo svoje notranje zadovoljstvo in posledično tudi kvalitetne odnose z drugimi. Dobile pa smo občutek, da veliko mladostnikov in prav tako odraslih svoje vrednote zapostavlja, saj se jih večinoma niti ne zavedajo ali pa ne skrbijo zanje na pravilen način.

2.9 KAJ NAS OVIRA PRI URESNIČEVANJU VREDNOT?

Ovira nas lahko veliko stvari, kot so družbeni sloj, družina, družba, samopodoba, izobrazba ... Po navadi si zadamo previsoke cilje ali pa nas preseneti nepričakovana stvar ali dogodek. Pri uresničevanju vrednot nas lahko ovirajo različni dejavniki, odvisno od posameznika in njegovega okolja. Nekateri pogosti dejavniki, ki lahko vplivajo na uresničevanje vrednot, vključujejo (Zupančič, Justin, 1991):

- Kultura in družbeni pritiski: Družbene norme in pričakovanja lahko vplivajo na to, katere vrednote posameznik sprejme ali zavrača. Prisotnost močnih družbenih pritiskov lahko otežuje uresničevanje osebnih vrednot.
- Osebna prepričanja: Posameznikova prepričanja, ki so lahko povezana z izobraževanjem, verskimi ali moralnimi načeli, lahko vplivajo na to, katere vrednote sprejema.
- Notranji konflikti: Včasih se lahko posameznik znajde v notranjem konfliktu med različnimi vrednotami ali med svojimi vrednotami in tistimi, ki jih vsiljujejo družba ali okolje.
- Ekonomske okoliščine: Ekonomski pritiski ali finančne težave lahko vplivajo na sposobnost posameznika, da živi v skladu s svojimi vrednotami. Lahko se znajdejo v situaciji, ko morajo sprejemati odločitve, ki so v nasprotju z njihovimi temeljnimi vrednotami zaradi finančnih pritiskov.
- Priložnosti za uresničevanje vrednot: Pomanjkanje priložnosti za izražanje in življenje v skladu z lastnimi vrednotami lahko vodi v občutek nezadovoljstva ali izgube smisla. Uresničevanje vrednot je kompleksen proces, ki je odvisen od interakcije med posameznikom, njegovim okoljem in družbenimi dejavniki.

2.10 KAJ NAM POMAGA PRI URESNIČEVANJU VREDNOT?

Mislimo, da nam najprej pomaga zavedanje svojih vrednot. S tem ko razmislimo, kaj nam je v življenju pomembno in kaj nas navdihuje. Potem sprejemanje svojih vrednot kot pomembnih za nas in zavedanje, da se lahko naše vrednote razlikujejo od vrednot drugih ljudi. Lahko nam pomaga ustvarjanje načrtov, saj tako uresničimo svoje vrednote v svojem vsakdanjem življenju, skratka si ustvarimo načrt in se držimo ciljev. Menimo, da moramo biti dosledni pri uresničevanju svojih vrednot in se ne smemo pustiti odriniti od svojih ciljev. Izogibati se moramo negativnosti in ljudem, ki nas ne podpirajo pri uresničevanju naših vrednot. Pomembno je, da smo potrpežljivi pri uresničevanju vrednot, saj je to proces, ki zahteva čas in trud.

3 METODE DELA

Teoretični del raziskovalne naloge smo zapisale s pomočjo domače knjižne literature. Uporabile smo zapisno metodo dela. V empiričnem delu smo uporabile kvantitativno metodo raziskovanja, anketiranje. Podatke smo zbirale s spletno anketo. V nadaljevanju so predstavljeni vzorec, raziskovalni inštrument in obdelava podatkov.

3.1 VZOREC

V anketo smo bili vključeni devetošolci naše šole in starši. Anketo smo izdelale v spletnem urejevalniku 1ka. Želele smo, da jih čim več reši našo anketo, zato smo jo tudi dali na našo šolsko spletno stran in jo tudi delili po spletnih omrežjih. Anketo je izpolnilo 154 anketirancev. Ustrezno izpolnjenih je bilo 77.

3.2 RAZISKOVALNI INŠTRUMENT

Uporabile smo metodo anketiranja. Anketa je vsebovala 10 glavnih vprašanj. Najprej nas je zanimal status anketiranca. Sledilo je prvo vprašanje, ki se je glasilo, kako razumejo pomen besede vrednota. Potem smo anketirance v drugem vprašanju vprašale, kako zadovoljni so s seboj. Pri tretjem vprašanju nas je zanimalo, kako zadovoljni so z svojim življenjem. Pri četrtem vprašanju so anketiranci odgovarjali, katere vrednote so jim najpomembnejše v življenje. Pri petem vprašanju nas je zanimalo, kako omenjene vrednote živijo. Nato nas je zanimalo, kakšni posamezniki želijo postati. Osmo vprašanje se je navezovalo, kaj konkretno počnejo, da uresničujejo predhodno vizijo o sebi (kakšni posamezniki želijo biti oziroma postati). Pri devetem vprašanju nas je zanimalo, kaj jih ovira pri uresničevanju zelenih vrednot. Pri zadnjem, desetem vprašanju pa nas je zanimalo, kako bi lažje uresničevali svoje vrednote, kaj bi se moralo spremeniti.

3.3 POTEK RAZISKAVE IN OBDELAVA PODATKOV

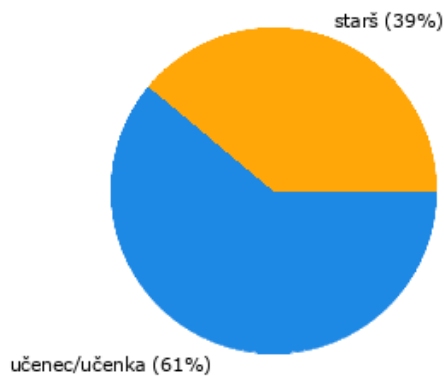
Anketa je bila dostopna na spletnem mestu od 29.1. 2024 do 6.2.2024. Anketiranci so za izpolnitev potrebovali približno 4 minute. Anketa je bila anonimna. Nekatere podatke smo prikazale s pomočjo grafa.

4 REZULTATI IN RAZPRAVA

4.1 REZULTATI ANKETE

V nadaljevanju so predstavljeni rezultati raziskave z diskusijo pri posameznih vprašanjih in tudi nekje dodanim grafom ali tabelo.

Pripravile smo anketo, ki jo je rešilo kar 154 anketirancev, od tega je bilo 61% učencev devetega razreda osnovne šole in 39% staršev teh učencev, kar pomeni, da je anketo rešilo 94 učencev in 60 staršev.

Graf 1: Graf Sodelujočih

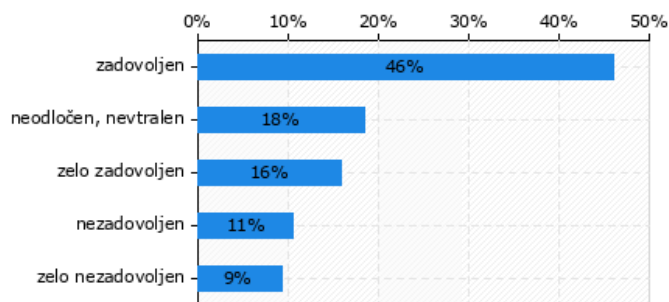
Na tem mestu se nam zdi pomembno dodatno izpostaviti, da preko spletnega programa ankete nismo znale kategorizirati odgovorov glede na začetno vprašanje, ali je odgovarjal učenec ali starš, zato iz rezultatov ankete nismo mogle sklepati, kakšne so točne razlike v odgovorih med otroci in starši. V nadaljevanju bomo zato predstavile skupne rezultate odgovorov obeh starostnih skupin in nekaj opazanj, ko so učenci reševali anketo v šoli.

Pričakovale smo, da na večino vprašanj te ankete veliko učencev ne bo znalo odgovoriti, saj tudi same na začetku raziskave pojma vrednote nismo popolnoma razumele. To se je tudi zgodilo, saj smo med potekom ankete to opazile, ko so učenci večkrat zaprosili za

pomoč. Takrat smo jim razložile širši pomen besede in prikazale na primerih ter povedale, naj na vprašanja odgovorijo z lastnimi občutki.

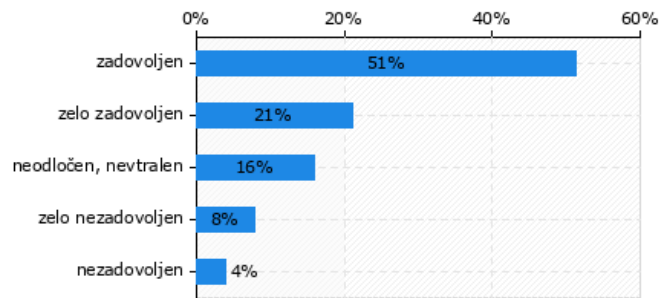
Prvo vprašanje se je glasilo: kako razumeš pomen besede "vrednota"? Tu je prišlo do prvih zapletov, saj je večina učencev povprašala po pomoči, kjer smo jim z definicijo pojma in primeri pomagale pri lažjem reševanju. Prevladujoč odgovor na to vprašanje je bil: nekaj, kar ti v življenju veliko pomeni, in še veliko raznolikih, pri katerih so prevladali: družina, svoboda, izobrazba, prijatelji, zdravje in materialne dobrine.

Naslednje, drugo vprašanje je bilo: kako zadovoljen si s seboj. Največ, kar 41% anketirancev, je odgovorilo z "zadovoljen", 18% je bilo neodločenih oziroma nevtralnih, 16% zelo zadovoljnih, 11% nezadovoljnih in 9% zelo nezadovoljnih.

Graf 2: Graf Kako zadovoljen si s seboj

Tretje vprašanje je bilo: kako zadovoljen si z življenjem. Največ, več kot polovico anketirancev (51%), je odgovorilo "zadovoljen", 21% zelo zadovoljnih, 16% je bilo neodločenih oziroma nevtralnih, 8% nezadovoljnih in 4% zelo nezadovoljnih. Takšen rezultat smo tudi pričakovale.

Graf 3: Graf Kako zadovoljen si z življenjem

Pri naslednjem, četrtem vprašanju: katere vrednote so ti pomembne, so anketiranci lahko odgovorili z 1 do 5 primeri. Najbolj pogosti odgovori so bili: prijaznost, zdravje, družina, uspeh, ljubezen, prijateljstvo, sreča, in še nekateri manj pogosti, ampak vseeno večkrat prisotni: spoštovanje, denar, skromnost in svoboda.

Naslednje, peto vprašanje, ki se je navezovalo na prejšnje, je bilo: kako živiš te vrednote, je dobilo veliko raznolikih odgovorov. Med najpogostejšimi so se znašli: delaš stvari, ki jih imaš rad, skrbim za družino, se jih trudim doseči, sem prijazen in jim posvečam čas.

Novo, šesto vprašanje se je glasilo: kakšen posameznik želiš postati. Tukaj odgovori niso bili preveč raznoliki kot pri prejšnji. Nekateri najpogostejši, ki so se pojavili, so bili: pomemben, spoštovan, uspešen, dober in najpogosteje prijazen.

Sedmo vprašanje se je ponovno navezovalo na prejšnje in se je glasilo: kaj konkretno delaš, da to uresničuješ. Najpogostejši odgovori so bili: delam na sebi, se trudim, pomagam drugim in uživam v življenju.

Naslednje, osmo vprašanje je bilo: katere vrednote so ti pomembne, morda pa zapostavljaš in bi rad več storil zanje. Vsak anketiranec je lahko navedel 1–5 odgovorov. Odgovori so bili zelo raznoliki in tudi podobni. Najpogostejši so bili: družina, družabnost, zdravje, iskrenost in svoboda. Tukaj se je veliko odgovorov pojavilo kot "ne vem, nisem prepričan", kjer smo ugotovile, da se veliko posameznikov svojih vrednot ne zaveda.

Sledeče deveto je bilo: kaj te omejuje pri uresničevanju teh želja? Odgovori so bili zelo podobni in so nas zelo presenetili. Največkrat pojavljeni odgovori so: denar, čas, samozavest, šola in država.

Pri zadnjem vprašanju so morali anketiranci opisati, kako bi lažje uresničevali svoje vrednote. Odgovori so zelo različni, zato bomo navedle le najpogostejše, ki so: več časa, več delavnosti, krajši delovni čas, počasnejši tempo življenja ter boljši odnos do sebe.

Po opravljeni anketi in pregledu rezultatov smo ugotovile, da se veliko posameznikov svojih vrednot ne zaveda oziroma ne ve, kaj vrednote so. Poleg tega pa so bili odgovori zelo raznoliki, kar kaže tudi na raznolikost vrednot in vizij, ki jih imajo posamezniki.

4.2 PREVERJANJE HIPOTEZ

H1. Razumevanje besede vrednota bo bolj poglobljeno in usklajeno s splošno definicijo pri generaciji staršev kot generaciji otrok. To hipotezo smo s pomočjo opažanj med reševanjem učencev v šoli deloma potrdile, saj nekateri učenci med reševanjem pojma vrednota sploh niso razumeli in so nas prosili za pomoč. Prav tako na potrditev te hipoteze kažejo teoretične osnove iz prebrane literature, da se vrednote oblikujejo skozi odraščanje.

H2. Stopnja zadovoljstva s seboj bo višja pri generaciji otrok kot generaciji staršev. Te hipoteze nismo mogle preveriti, lahko pa smo ugotovile, da je največ anketirancev zadovoljnih s seboj .

H3. Stopnja zadovoljstva z življenjem bo višja pri generaciji otrok kot generaciji staršev. Tudi te hipoteze nismo mogle preveriti, a smo lahko ugotovile, da je največ anketirancev prav tako zadovoljnih s svojim življenjem.

H4. Ocena pomembnih vrednot staršev bo bolj povezana z delom in družino, med tem ko bo ocena otrok bolj povezana z uspešnostjo v šoli in prijatelji/vrstniškimi odnosi. Prav tako ni bilo možno preveriti te hipoteze, vendar lahko izpostavimo, da anketiranci kot

najpomembnejše vrednote najpogosteje izpostavljajo: prijaznost, zdravje, družino, uspeh, ljubezen, prijateljstvo in srečo.

H5. Udejanjanje vrednot bo bolj utemeljeno pri generaciji staršev kot generaciji otrok. Ponovno te hipoteze nismo mogle preveriti. Ugotovile smo, da vprašani najpogosteje udejanjajo vrednote tako, da delajo stvari, ki jih imajo radi; skrbijo za družino; s trudom; tako da so prijazni in da vrednotam posvečajo čas.

H6. Opis posameznika, kakšen bi rad bil oziroma postal, bo pri generaciji otrok bolj povezan s pojmi uspešen in priljubljen, pri generaciji staršev pa prijazen. Šesta hipoteza zopet ostaja niti ne potrjena in niti ne zavržena. Lahko pa povemo, da so si anketiranci najpogosteje želijo postati uspešen in spoštovan posameznik.

H7. Otroci ne bodo znali pojasniti, kako to vizijo uresničujejo, med tem ko bodo starši to znali pojasniti. Nепreverjena ostaja tudi sedma hipoteza, iz rezultatov pa lahko povemo, da v splošnem anketiranci najpogosteje uresničujejo vrednote tako, da delajo na sebi, se trudijo, pomagajo drugim in uživajo v življenju.

H8. Otroci bodo med zapostavljene vrednote večkrat uvrstili vrstniške odnose, prosti čas, hobije in zabavo; med tem ko bodo starši omenjali družinske odnose in zdravje. To hipotezo smo pustile nepreverjeno, iz vseh odgovorov pa lahko razberemo, da si vprašani več želijo narediti za vrednote kot so: družina, družabnost, zdravje, iskrenost in svoboda.

H9. Otroci bodo kot ovire pri uresničevanju zelenih vrednot izpostavili pritiske okolice (staršev, učiteljev), starši pa pritiske preživetja, časa in denarja. Tudi te hipoteze nismo mogle preveriti, vendar so rezultati pokazali, da so anketiranci najpogosteje kot ovire navajali: denar, čas, samozavest, šolo in državo.

H10. Otroci bodo predlagali drugačne šolske vsebine, manj obveznosti v šoli in več časa za druženje, med tem ko bodo starši predlagali krajše delavnice. To hipotezo smo ponovno pustile nepreverjeno. Kljub temu smo lahko spoznale, da bi vprašanim uresničevanje vrednot najpogosteje olajšalo: več časa, več delavnosti, krajši delovni čas, počasnejši tempo življenja ter boljši odnos do sebe.

5 ZAKLJUČEK

Naredile smo raziskovalno nalogo z naslovom Kakšen človek želim biti?, ker so nas zanimale vrednote ljudi. V njej smo na začetku razjasnile nekatere pojme, potem pa se lotile dela. V raziskovalni nalogi smo zapisale pregled literature o vrednotah. Raziskale smo bistvena vprašanja kot so: kaj so vrednote, kako nastanejo vrednote in zakaj so pomembne vrednote. Izvedle smo anketo, kjer so nas poglobljeno zanimale vrednote ljudi. Prišle smo do zanimivih ugotovitev.

Anketa, ki smo jo izvedle med učenci in starši, je pokazala raznolikost pogledov na lastne vrednote in vizijo. V začetku smo si želele raziskovati še razlike v odgovorih med generacijama, vendar smo tekom raziskovanja ugotovile, da nam spletni program ne bo omogočal tovrstne primerjave generacijskih razlik. Ta vprašanja bi lahko ostala za kakšno bodočo raziskavo.

V tej nalogi pa smo prišle do naslednjih bistvenih sklepov:

- da nekateri ne vedo, kaj so to vrednote in da se vrednote oblikujejo skozi odraščanje;
- da je največ anketirancev zadovoljnih s seboj;
- da je največ anketirancev zadovoljnih s svojim življenjem;
- da anketiranci kot najpomembnejše vrednote najpogosteje izpostavljajo: prijaznost, zdravje, družino, uspeh, ljubezen, prijateljstvo in srečo;
- da vprašani najpogosteje udejanjajo vrednote tako, da delajo stvari, ki jih imajo radi; skrbijo za družino; s trudom; tako da so prijazni in da vrednotam posvečajo ča;
- da si anketiranci najpogosteje želijo postati prijazen posameznik;
- da anketiranci najpogosteje uresničujejo vrednote tako, da delajo na sebi, se trudijo, pomagajo drugim in uživajo v življenju;
- da si vprašani več želijo narediti za vrednote kot so: družina, družabnost, zdravje, iskrenost in svoboda;
- da anketiranci najpogosteje kot ovire navajajo: denar, čas, samozavest, šolo in državo;
- da bi vprašanim uresničevanje vrednot najpogosteje olajšalo: več časa, več delavnosti, krajši delovni čas, počasnejši tempo življenja ter boljši odnos do sebe.

Morda smo z raziskavo koga spodbudile k razmisleku, kaj mu je v življenju najbolj vredno in kakšen človek bi rad bil oziroma postal. Vendar pa se nam zdi v zaključku pomembno poudariti, da ni univerzalnega recepta za to, kakšen človek bi moral biti ali postati vsak posameznik. Vsakdo od nas ima svoje edinstvene izkušnje, vrednote in cilje, ki oblikujejo našo pot. Ključnega pomena je, da si vsak posameznik prizadeva za lastno usklajevanje s svojimi vrednotami ali drugače povedano zvestobo sebi ob enem pa tudi za spoštovanje in sočutje do drugih.

6 POVZETEK

Z raziskovalno nalogo smo se osredotočile na raziskovanje vrednot. V uvodu smo predstavile naše podlage za raziskovanje in deset hipotez. Zanimalo nas je predvsem razumevanje področja vrednot s strani posameznika pa tudi generacije. Tekom raziskovanja smo ugotovile, da primerjave med starostnima skupinama otrok in staršev ne bomo mogle opraviti, kljub temu pa smo lahko pridobile vpogled v dojemanje vrednot s strani vseh vprašanih posameznikov skupaj.

Med pregledom literature smo skušale odgovoriti na podobna vprašanja, kot smo jih nato zastavile pri sestavljanju ankete. Pojasnile smo: kaj so vrednote; kako nastanejo vrednote; zakaj so pomembne vrednote; kako so povezane vrednote z zadovoljstvom s seboj in kako z zadovoljstvom z življenjem; kako živimo te vrednote; kako so povezane vrednote z idealno predstavo o sebi/vizijo, samouresničenjem; kako uresničujemo svoje vrednote, kaj se zgodi, če zapostavljamo nam pomembne vrednote; kaj nas ovira pri uresničevanju vrednot in kaj nam pomaga pri uresničevanju vrednot.

S pomočjo analize rezultatov smo prišle do naslednjih bistvenih sklepov:

- da nekateri ne vedo, kaj so to vrednote in da se vrednote oblikujejo skozi odraščanje;
- da je največ anketirancev zadovoljnih s seboj;
- da je največ anketirancev zadovoljnih s svojim življenjem;
- da anketiranci kot najpomembnejše vrednote najpogosteje izpostavljajo: prijaznost, zdravje, družino, uspeh, ljubezen, prijateljstvo in srečo;
- da vprašani najpogosteje udejanjajo vrednote tako, da delajo stvari, ki jih imajo radi; skrbijo za družino; s trdom; tako da so prijazni in da vrednotam posvečajo ča;
- da si anketiranci najpogosteje želijo postati prijazen posameznik;
- da anketiranci najpogosteje uresničujejo vrednote tako, da delajo na sebi, se trudijo, pomagajo drugim in uživajo v življenju;
- da si vprašani več želijo narediti za vrednote kot so: družina, družabnost, zdravje, iskrenost in svoboda;
- da anketiranci najpogosteje kot ovire navajajo: denar, čas, samozavest, šolo in državo;
- da bi vprašanim uresničevanje vrednot najpogosteje olajšalo: več časa, več delavnosti, krajši delovni čas, počasnejši tempo življenja ter boljši odnos do sebe.

7 SUMMARY

The research focused on exploring values. In the introduction, we presented our research foundations and ten hypotheses. We were particularly interested in understanding the domain of values from both individual and generational perspectives. Throughout the research, we found that we would not be able to make comparisons between age groups of children and parents. Nevertheless, we were able to gain insight into the perception of values by all respondents together.

During the literature review, we attempted to answer similar questions to those we later posed in the survey. We explained: what values are; how values are formed; why values are important; how values are related to self-satisfaction and life satisfaction; how we live these values; how values are related to the ideal self-concept/vision, self-realization; how we fulfill our values, what happens if we neglect values that are important to us; what hinders us from realizing values and what helps us in realizing them.

Through the analysis of the results, we arrived at the following key conclusions:

- that some do not know what values are and that values are formed through growing up;
- that the most respondents are satisfied with themselves;
- that the most respondents are satisfied with their lives;
- that respondents most frequently mention kindness, health, family, success, love, friendship, and happiness as the most important values;
- that respondents most frequently actualize values by doing things they love; taking care of their family; through effort; by being kind and dedicating time to values;
- that respondents most commonly aspire to become kind individual;
- that respondents most frequently realize values by working on themselves, making an effort, helping others, and enjoying life;
- that respondents wish to do more for values such as family, sociability, health, honesty, and freedom;
- that respondents most commonly cite obstacles such as money, time, confidence, school, and the state;

- that fulfilling values would most commonly be facilitated for respondents by: more time, more activity, shorter working hours, a slower pace of life, and a better relationship with themselves.

8 VIRI IN LITERATURA

Zupančič, M., Justin, J. 1991. Otrok, pravila, vrednote. Didakta, Radovljica.

Wikipedia. Vrednota. <https://sl.wikipedia.org/wiki/Vrednota> (25. 12. 2023).

Tajčman, D. Vrednote. <https://danicatajzman.com/vrednote/> (5. 1. 2024).

Kosec, Z. Pomen vrednot: Zakaj so vrednote ključne za uspeh in zadovoljstvo. <https://www.fakulteta.doba.si/doba-znanja/pomen-vrednot-zakaj-so-vrednote-kljucne-za-uspeh-in-zadovoljstvo> (20. 12. 2023).

Svet Evrope. <https://rm.coe.int/a5brochureyouthsectorstrategy2030slovenian/1680a0d1ef> (5. 1. 2024).

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. <https://esvetovanje.ess.gov.si/KaksenSem/VrednoteInMotivi/> (3. 1. 2024).

Ministrstvo za šolstvo in šport. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/SRI/nacionalne_smernice_VITR_2007.pdf (3. 1. 2024).

Stegmüller, N., Bakračević Vukman, K. https://www2.arnes.si/~anthropos/anthropos/2012/1_2/02_stegmuller_vukman.pdf (22.12. 2023).

ZAHVALA

Naprej bi se rade zahvalile našima mentoricama Jelki Peterlin in Heleni Plazl, ki sta nas skozi celotno izdelavo raziskovalne naloge spodbujali, usmerjali in nam dajali nasvete.

Zahvaljujemo se pa tudi našim družinam, za vso podporo in pomoč.

Velika zahvala pa vsem anketirancem, ki so si vzeli nekaj časa in odgovorili na našo anketo. Brez njih ne bi uspela raziskovalna naloga, saj so bili pridobljeni rezultati ključni za našo diskusijo.

PRILOGE

- Priloga A: ANKETNI VPRAŠALNIK

PRILOGA A

ANKETNI VPRAŠALNIK

Pozdravljeni smo učenke 9. razreda Osnovne šole Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj. Delamo raziskovalno nalogo o tem, kakšen človek želim postati. Nekateri naši cilji so bolj pomembni kot drugi. Cilji mladih se lahko razlikujejo od ciljev odraslih. To je povezano z vrednotami. Zanima nas, kaj je za vas v tem obdobju pomembno. Že v naprej se vam zahvaljujemo za sodelovanje.

Q1 – Obkrožite ustrezno zate.

učenec/učenka
starš

Q2 - Kako razumeš pomen besede vrednota? Kaj je vrednota?

Q3 - Kako zadovoljen si s seboj?

zelo nezadovoljen
nezadovoljen
neodločen, nevtralen
zadovoljen
zelo zadovoljen

Q4 - Kako zadovoljen si z življenjem?

zelo nezadovoljen
nezadovoljen
neodločen, nevtralen
zadovoljen
zelo zadovoljen

Q5 - Katere vrednote so ti pomembne v življenju? Kaj ti je pomembno? NAPIŠI VSAJ 1 VREDNOTO IN NAJVEČ 5.

Q6 - Kako živiš te vrednote? Kaj delaš, da uresničuješ te vrednote? OPIŠI.

Q7 - Kakšen posameznik želiš postati? OPIŠI.

Q8 - Kaj konkretno delaš, da to uresničuješ? OPIŠI.

Q9 - Katere vrednote, ki so ti pomembne, morda zapostavljaš, pa bi si želel več storiti zanje? NAPIŠI VSAJ 1 VREDNOTO IN NAJVEČ 5.

Q10 - Kaj te ovira pri uresničevanju zelenih vrednot? OPIŠI.

Q11 - Kako bi lažje uresničevali svoje vrednote? Kaj bi se moralo spremeniti? OPIŠI.
